

Маргарыта Латышкевіч

Першая песня

Працяг. Пачатак у №2/2020

Зімою яны ўдваіх выязджалі на паляванне, конныя, з хартамі. Блукалі сярод дубовых узгоркаў, праміналі і тое самае возера, і штораз хацелася пабачыць на свежым снезе ваўчыныя сляды. Адно іх не было. І, можа, таму Лелю так і карцела прайсці па ледзяной корцы да скальнай кароны. Зноў крануцца даланёю шурпатага камя.

Заплюшчваючы вочы, ён усё яшчэ мог пачуць голас прашчы, даверлівы і цёплы, і не адчуваў ні люты сівер на шчоках, ні пяшчотныя дотыкі снежных камякоў. Ружана, пад'ехаўшы бліжэй на сваім вараным, асцярожна кранулася Лелева пляча.

— Я бачыў тут замак, — задуменна тлумачыў ёй Лель, паказваючы рукавіцаю на цёмныя скалы. — Вежы і сцены, што плывуць над вадой...

Ружана, румяная ад марозу, хуталася ў накінутае на плечы футра і гаварыла весела, што, пэўна ж, падалося, бо ніколі не было тут замкаў. Груганнэ з крыкамі сыпалася з дубовых вершалін і змешвалася з нізкімі хмарамі. У зарасніках віскліва падбрэхвалі харты, падымаючы са снегу цяжкіх чырванабровых глушцоў.

— Але я бачыў тут замак, — упарта мармытаў пад нос Лель. Можа быць, яму сапраўды падалося, можа быць, той азёрны замак, акружаны белымі чайкамі

і белымі ветразямі, сапраўды толькі прысніўся яму. Але тут гэты замак быў, існаваў, хай і нябачна. Быў, бо гучаў у срэбраным спева стаячых камянёў на востраве, а тыя, мабыць, памяталі ўсе сны на свеце.

У снах Леля цяпер часцей мільгала Ружана — і часам усміхалася вусцішнай не сваёй усмешкай, з паўмесяцам-ямінкай на шчацэ. Тады Лель прахопліваўся, глуха ўскрыкнуўшы, і доўга ляжаў бяссонным, слухаючы, як успуджана трымціць сэрца. Бывалі яшчэ сны дрымучыя, мядзведжыя, і ў іх ён блукаў па бясконцых лясах, і роў, гледзячы на поўню над хвоямі, і драў кіпцюрамі медныя хваёвыя ствалы. І па самым краі такога сна заўсёды бязгучна крочыў белы воўк, мільгаючы ў зарасніках, заўжды назіраючы, але не набліжаючыся.

Тою ж зімою падняліся і рушылі вайною неспакойныя суседзі з поўдня — парэчанскія ўладары Порвід, Спорнік ды Сокаль. Ці то іх, звязаных з князем мірнымі дамовамі ды сваяцтвам, устрывожылі паказкі пра слыннага ваяра з чароўным мячом, ці то занадта ўсхвалявала чутка пра вызваленыя ўрадлівыя землі на поўначы. Так або іначай, неспакой на мяжы ўспыхнуў ваеннымі паходнямі, і гарэлі памежныя вёскі, а заснежаныя палі засеяваліся не збожжам, але чалавечымі касцямі.

Лель быў з княжай дружнай — і тады, калі адваёўвалі ад паўстанцаў рачны бераг, і тады, калі сшыбліся ў мёртвым полі два войскі, сцяна на сцяну. Гарэлі паходні, слаўся па бруднай снежнай кашы задушлівы чорны дым, а вакол у цеснаце, давячы адзін аднаго, хрыпелі і біліся людзі — свае і чужыя. Тыя, чужыя, вырасталі на шляху варожым лесам, які працягваў сквапныя галіны, каб вынішчыць, каб забіць. Таму даводзілася рубіць і сячы, і ад крыкаў, ад дыму, ад сечы звінела ў галаве, і чужая кроў была на мячы, на рукавіцах ды панцыры, і не было ўсяму гэтаму канца.

Залатая князева грыўна мільгала то наперадзе, то ўбаку, а пасля раптоўна прапала. І Лель, ледзьве праціснуўшыся, прарубіўшыся скрозь чужынцаў, пабачыў утаптаны ў брудны снег княжы плашч і пакутніцкую русую галаву, з рогатам насаджаную на піку. Ён закрычаў, бо не мог паверыць, і зноў рубіў і сёк, прадзіраючыся наперад, але яго ўжо змывала, быццам шчэпку, адкідвала ўбок, і парэчанская конніца заходзіла збоку, топчучы параненых і памерлых.

Купку тых, хто яшчэ мог стаяць на нагах, выратаваў бліжні лес: конніца не прадзёрлася б скрозь зараснікі. І яны адступілі — некалькі дзясяткаў з колішніх сотняў, — і Лель сярод іх. Трэба было вяртацца за ўмацаваныя сцены, трэба было папярэдзіць тых, у селішчы, расказаўшы і пра паразу, і пра смерць князя. У іх яшчэ быў, можа, дзень, пакуль парэчанцы падлічылі б свае страты ды рушылі да асады.

— Не спыніць іх, — змрочна гаварылі сталыя воі. Глядзелі стомлена і асуджана, і Лель кеміў: асуджанасць была смерць. Бо той, хто загадзя здаўся і апусціў рукі, не падыме меч, каб бараніць іншых.

— Сілаю не спыніць, — сказаў ён, і на яго зірнулі адначасна пахмурна і здзіўлена. Лель, можа быць, слыў па ваколіцы Мядзведжым Вушкам, але тыя, хто вучыў яго мечнай справе, хто штодзень дзяліў з ім хлеб, бачылі адно зялёнага мальчика, а не казачнага віцязя. Яны хмурыліся недаверліва, а Лель гаварыў упершыню, можа, за ўсё жыццё з надзвычайнай гарачнасцю, з палкасцю. Бо скруха кіпела ў ім, бо за плячыма быў дом, сапраўдны, свой. Адзіны, які ў яго быў.

Напэўна, яны адчулі ў ім тую палкасць і шчырасць, бо паверылі, хай і не адразу. І, выправіўшы на поўнач ганца з папярэджаннем, пагадзіліся зрабіць так, як прапаноўваў Лель: спыняць ворага не сілай, якой не ставала, але хітрасцю.

Парэчанцам, аднак, спатрэбіліся добрыя суткі, каб перавесці дух. Зрэшты, як меркавалі яны, спяшацца не было куды. У падлеску, куды збеглі недабіткі, парэчанскія воі адшукалі кінутыя панцыры. Малады сын аднаго з уладароў смяяўся, кажучы: «Не дзіва, што такія доблесныя ваякі не ўстаялі перад войскам з поўдня». Падумаўшы трохі, ён вырашыў сам пераследаваць рэшту разбітага войска, каб не дабеглі да сваіх, каб не папярэдзілі. І, пакінуўшы рэшту войска адпачываць, паспешліва выступіў у пагоню сам, прыхапіўшы лепшых сваіх мечнікаў. Спяшаўся, захоплены паляўнічым азартам, і таму загадаў сваім воям гэтаксама кінуць панцыры, ісці ўлегцы. Тыя пагадзіліся: ім, як яны меркавалі, не было чаго баяцца, і чакаў іх не чарговы бой, але паляванне на аслабелых ад страху і безнадзейнасці баязліўцаў.

След, як наўмысна выразны, хутка прывёў пагоню да ўезджанай дарогі на поўнач. Недабіткі, пэўна, беглі стрымгалоў, спяшаючыся як хутчэй схавацца за сценамі. І малады парэчанскі ўладар зноў засмяяўся. І заўважыў, што, калі ўсе тут такія адважныя, дык войска ягонае возьме крэпасць мясцовага князя без асады, бо абаронцы самі адчыняць яму вароты. Па дарозе між дубовых узгоркаў парэчанцы рушылі далей, і мяккі снег бязгучна церусіўся з нізкага неба, замятаў сляды. Праміналі маўклівыя ўзгоркі, на якіх сям-там падымаліся белыя каменныя іклы. Хутка малады парэчанскі ўладар пабачыў: цераз дарогу ляжыць, засланнячы шлях, зрублены дуб, а перад дубам нехта стаіць.

Парэчанцы падумалі былі пра засаду, але чалавек быў адзін, і вакол расплывалася ціша. Таму, дзівячыся, малады ўладар наблізіўся, разглядаючы дзівака перад дубам, а той глядзеў на парэчанскіх вояў і не кранаўся з месца. Яго б, можа, зарубілі на месцы, але ён, падбачыўшыся, стаяў непарушна, нават не думаючы бегчы, ды і меч ягоны быў уваткнуты ў мёрзлую зямлю ля самых ног. А твар быў вусцішны, змрочны і пагрозлівы, з глыбокімі, амаль смяротнымі ценямі вакол светлых вачэй. На панцыры была грубая выява: чорная пачвара, што стала дыбка, і раве, і цягне лапы да нябачнай ахвяры.

— Ты яшчэ хто такі? — сярдзіта спытаў дзівака парэчанскі ўладар. І схамянуўся, бо страшныя светлыя вочы, абкружаныя чарнатой, утаропіліся ў яго. Парэчанцу тут жа прыгадаліся байкі пра мясцовыя страхі ды заклятае возера, а яшчэ — апошнія плёткі пра надзвычайнага воя-чарадзея, які, маўляў, прыйшоў сюды, каб змагацца з пачварамі ды разбураць праклёны.

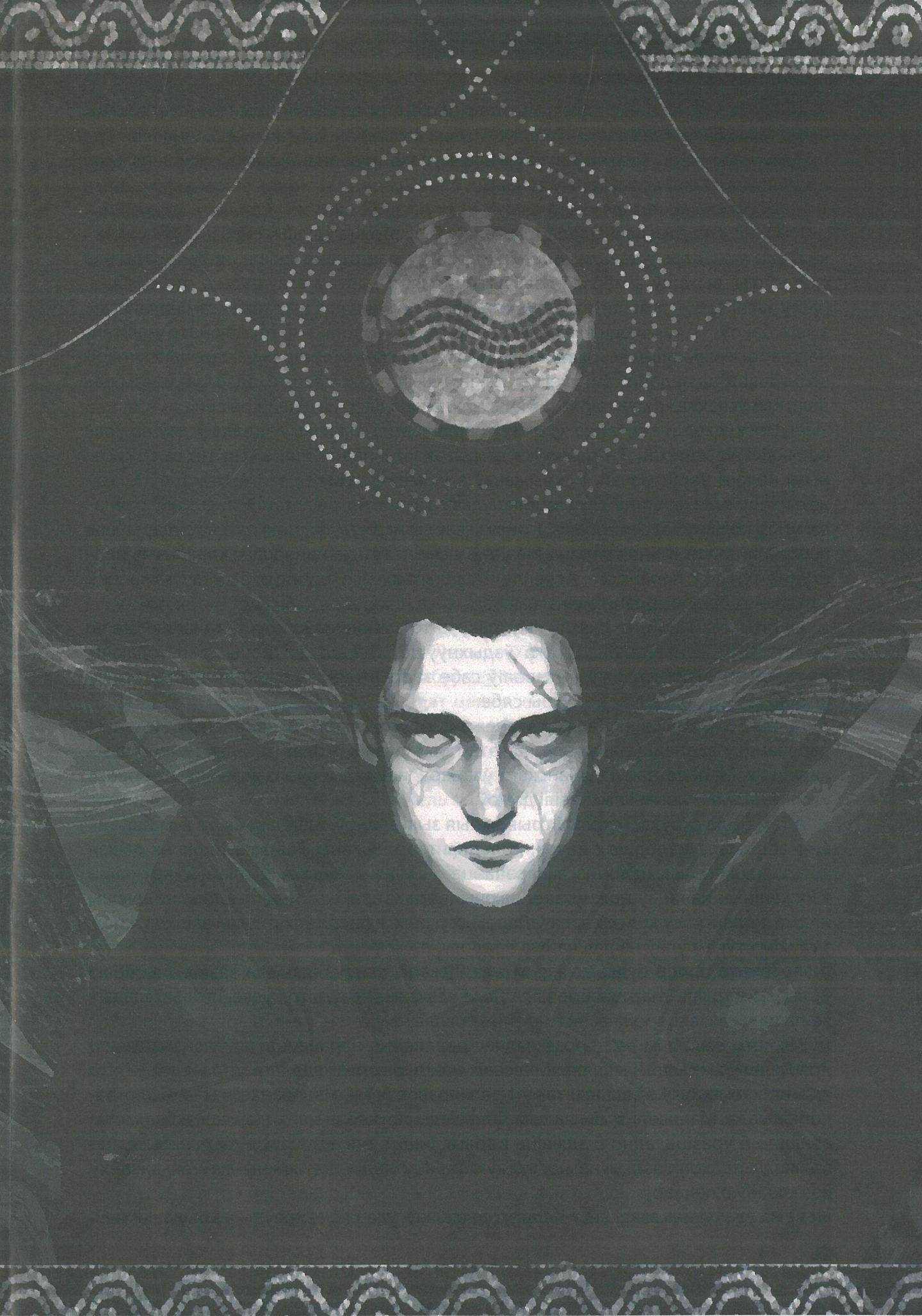
— Я, — адказаў парэчанцу дзівак, — Алелька Мядзведжае Вушка. І гэты край мой.

Парэчанскі ўладар здзіўлена падняў бровы і тут жа пачуў, як перашэптваюцца за ягонай спінай воі, што таксама чулі пра віцязя з мячом-кладзянцом.

— Твой? — спытаў парэчанец грэбліва. — А дзе ж тваё войска, каб яго бараніць?

— Мне войска не трэба, — быў адказ, — бо сам гэты край змагаецца са мной супраць маіх ворагаў. Паварочвай назад, то, можа, застанешся жывы.

Дзівак гаварыў без пагрозы, вельмі спакойна, і ад гэтага спакою парэчанца прадзіраў мароз. Але лепшыя ягоныя воі былі ў яго за спінаю, ды і, распалены пагоняй, парэчанскі ўладар не дужа жадаў прыслухоўвацца да прыдарожных

вар'ятаў. А хто ж яшчэ, апроч чыстага вар'ята, у адзіночку выйдзе сустракаць узброеных ваяроў на дарогу?

Таму парэчанец засмяяўся, хай сабе і трохі змушана, а дзівак, усё з тым жа вусцішным спакоем, паўтарыў толькі:

— Паварочвай назад.

І малады парэчанскі ўладар зморшчыўся, працадзіўшы скрозь зубы лянку, і вар'ята ўдарыў мячом. Але меч прашыў паветра, а дзівак, з лёгкасцю адскочыўшы, выхапіў з мёрзлай зямлі свой меч і раптам аглушальна, па-разбойніцку засвіцеў. І самі пагоркі, сам гэты край адгукнуўся яму такім самым свістам з усіх бакоў. Парэчанец, вырачыўшы вочы, бачыў, як з пагоркаў, што навісалі над дарогаю, паляцелі стрэлы — густымі драпежнымі хмарамі. І парэчанскія воі, што гналіся за недабіткамі ўлегцы, пакінуўшы цяжкія даспехі, адзін за другім падалі, выпускаючы з рук верныя мячы, захлынаючыся ўласнай крывёй.

— Поскудзы!.. — адчайна крыкнуў парэчанец, і голас яму здрадзіў, даў па-хлапечы вісклівыя ноткі. Ён рвануўся да дзівака, да падступнага вар'ята са смяротнымі коламі ўкруг вачэй, і скрыжаваў з ім меч, ударыў раз і другі, зноў і зноў натыркаючыся на сталь. Страла клюнула яго ў сцягно, ён аступіўся, страціў раўнавагу, і тут бліснуў зусім побач з ягоным тварам вар'ятаў клінок, наўскос ударыўшы па мечнай руцэ. Клінок парэчанца ўпаў у снег, і тут жа наверхам клінка яму падступна сунулі ў пераноссе. Аслеплены, задыхаючыся ад болю, ён упаў на калені, заліваючы бель чырванню са зламанага носа.

— Гэты край мой, — сказаў яму, пакуль той усхліпваў і круціў галавою, Лель, бо гэта быў менавіта ён. Цяжка ўздыхнуўшы, Лель ацёр вочы, размазваючы па твары звычайную сажу. І дазволіў сабе задрыжаць, як бы адпусціўшы страх, што да гэтага прыдушваў унутры сябе.

Лучнікі спускаліся да Леля па заснежаных схілах, дабівалі параненых. Некалькі парэчанцаў здолелі ўчычы, але на гэта і быў разлік, і Лель загадаў не пераследаваць іх. Маладога ж парэчанскага ўладара, наспех перавязаўшы ягоныя раны, узялі ў палон жывым і выступілі дамоў.

А там была скруха, і страх, і трывожныя зыкі званоў, і заплаканыя вочы княгіні, што абдымала малодшых дачок, і бледны твар Ружаны. Тая зашыпела як дзікая котка, пабачыўшы палоннага парэчанца, і Лелю давялося з сілай выкручваць з Ружаніных пальцаў нож, угаворваючы, пераконваючы. Яна, быццам не чуючы нічога, колькі часу яшчэ білася ў Лелевых руках, а пасля ўсхіпнула і заціхла, і нож з глухім стукам упаў на дашчаную падлогу.

— То што цяпер будзе?.. — спытала Ружана, выпрабавальна зазіраючы Лелю ў твар, і хмурыла ўпартыя бровы. А Лель і сам не ведаў, што будзе, і толькі гладзіў яе па валасах, асцярожна, як гладзяць сокала.

Воі, што былі з ім на дарозе падчас паланення парэчанца, ва ўсю расказвалі пра Лелеву хітрасць. І малявалі на сваіх панцырах раз'юшанага мядзведзя — хто як мог, хто як быў здольны, таму і да мядзведзяў намалюванае часам было падобна мала. Малявалі зусім як сам Лель тады натхнёна напэцкаў сажаю па метале, адно б уразіць, адно б здзівіць ворага. Іншыя воі, што мусілі бараніць селішча, моду падхоплівалі, і на наступную раніцу ледзь не кожны меў на даспеху раз'юшаную пачвару.

— На ўдачу! — казалі яны. Лель згодна ківаў: удача б сапраўды не была лішняй.

Толькі парэчанскае войска ўжо было на падыходзе, і з ваколiц, ратуючыся ад рабаванняў ды пажараў, сцякаліся людзі, шукалі бяспекі за равом, за ўмацаванымі сценамі. За бежанцамі ішоў дзіцячы плач, і страх, і жаночыя слёзы. Ад крывававатых пачвар на ваярскіх панцырах, праўда, страх меншаў. Бо ў показках з вуснаў бывалых ваяроў Алелька Мядзведжае Вушка адзін выходзіў супраць цэлай варожай дружыны — і перамагаў, зусім як у казцы. І людзі ахвотна верылі: як жа было не верыць, калі і малады парэчанскі ўладар быў замкнуты ў скляпеннях, ды яшчэ і паранены.

Але іншыя мяцежныя ўладары з парэчанскіх зямель усё яшчэ вялі свае войскі між узгоркаў пад самыя драўляныя сцены. А Лель, нягледзячы на ўсе плёткі ды байкі, усё яшчэ заставаўся самім сабой — нявопытным юнаком, які толькі-толькі навучыўся ўпраўляцца з мячом. Ён не ведаў нічога пра тое, як трэба бараніцца падчас асады, не ведаў нічога і пра майстэрства вайны, і болей за ўсё баяўся памыліцца. Бо зараз, калі да ягоных словаў прыслухоўваліся з надвычайнай уважлівасцю, нават адна памылка магла занадта дорага каштаваць усім гэтым людзям пад барвовымі сцягамі.

Таму Лель напружана думаў, распытваючы старэйшых пра ворага, пра мясцовасць, даведваючыся патроху пра ўмацаванні ды прыпасы, пра колькасць вояў на сценах. Вырашыў распытаць і палоннага, але той адказваў неахвотна, адварочваўся, утаропіўшыся ў сырую каменную сцяну.

— Я болей не хачу нікога забіваць, — сказаў яму Лель. Той недаверліва чмыхнуў, пакасіўшыся на сваю скалечаную мечную руку.

— Але ты жывы, — адказаў на гэта Лель. — Хіба мала?

— І доўга застануся жывым? — прабурчаў палонны. Быў ён, можа, усяго на год за Леля старэйшы, надзіва гожа нават цяпер, сінявокі і светлавалосы, і, казалі, адзіны спадчыннік багатага парэчанскага роду Сокалей. І гэты род злучанай парэчанскай дружыне даваў ці не палову ўсяго войска.

— А ты дапамажы мне пераканаць твайго бацьку, — гукнуўся Лель, і малады парэчанец акругліў на яго вочы. А Лель паўтарыў, пераконваючы:

— Болей не хачу нікога забіваць.

Хмары апускаліся ніжэй, снег сыпаў густа, укрываючы далягляд, хаваючы ад вачэй і раку, і палі, і шатры парэчанцаў на бліжнім узгорку, і дымы ад спаленых вёсак. Непагадзь была на руку: у лютую замець і самыя адчайныя не пайшлі б у атаку, рызыкуючы наляцець на сваіх жа. Непагадзь давала час на роздум, і Лель гэтай магчымасцю карыстаўся як мог.

Парэчанскіх вояў нават па самых сціплых падліках было ці не ўтрая болей, а мясцовая дружына, патрапаная апошнімі баямі і стомленая, наўрад ці магла доўга вытрымаць аблогу. Частку сваіх ваяроў Ружанін бацька адаслаў на поўнач, у вызваленны ад праклёну землі, і, хаця ганцоў скіравалі туды як хутчэй, ім патрэбны быў час, каб сабрацца разам і вярнуцца. Ды і з тых добра калі б набралася хаця б сотня клінкоў. А тут, за сценамі, ратаваліся бежанцы, і працяглая аблога абавязкова пагражала голадам. Варожыя штурмы ж, так ці іначай, азначалі страты сярод мірнага люду.

Таму нельга было дапускаць поўнай аблогі. Таму нельга было чакаць штурмаў. — Але што нам тады рабіць? — спытала Ружана. Лель кусаў вусны і глядзеў на меч з халоднага жалеза. У святле ачага падавалася, быццам вастраносыя знакі

на клінку ажываюць, варушацца. І думкі варушыліся ў Лелевай галаве — напружаныя, змрочныя думкі пра асады і штурмы, пра ўзброеных парэчанскіх вояў пад самымі сценамі.

—Трэба, — адказаў ён глуха, — каб яны не змаглі асадзіць нас. Замець віравала за сценамі, засцілаючы ўсё вакол беспрасветным покрывам. Вартавыя, пастаўленыя на сценах, дарэмна ўглядаліся ў снежную каламуць, сціскалі зброю, хуталіся ў плашчы.

Парэчанцы ўладкаваліся з паўднёвага ўсходу, умацаваўшыся на ўзвышшы, і, напэўна, меркавалі атакаваць адтуль, як толькі развіднее. Пробліскі вогнішчаў у парэчанскім лагеры былі ледзь заўважныя за снежным кружэннем, і тамтэйшыя вартавыя таксама марна спрабавалі нешта разгледзець у завеі.

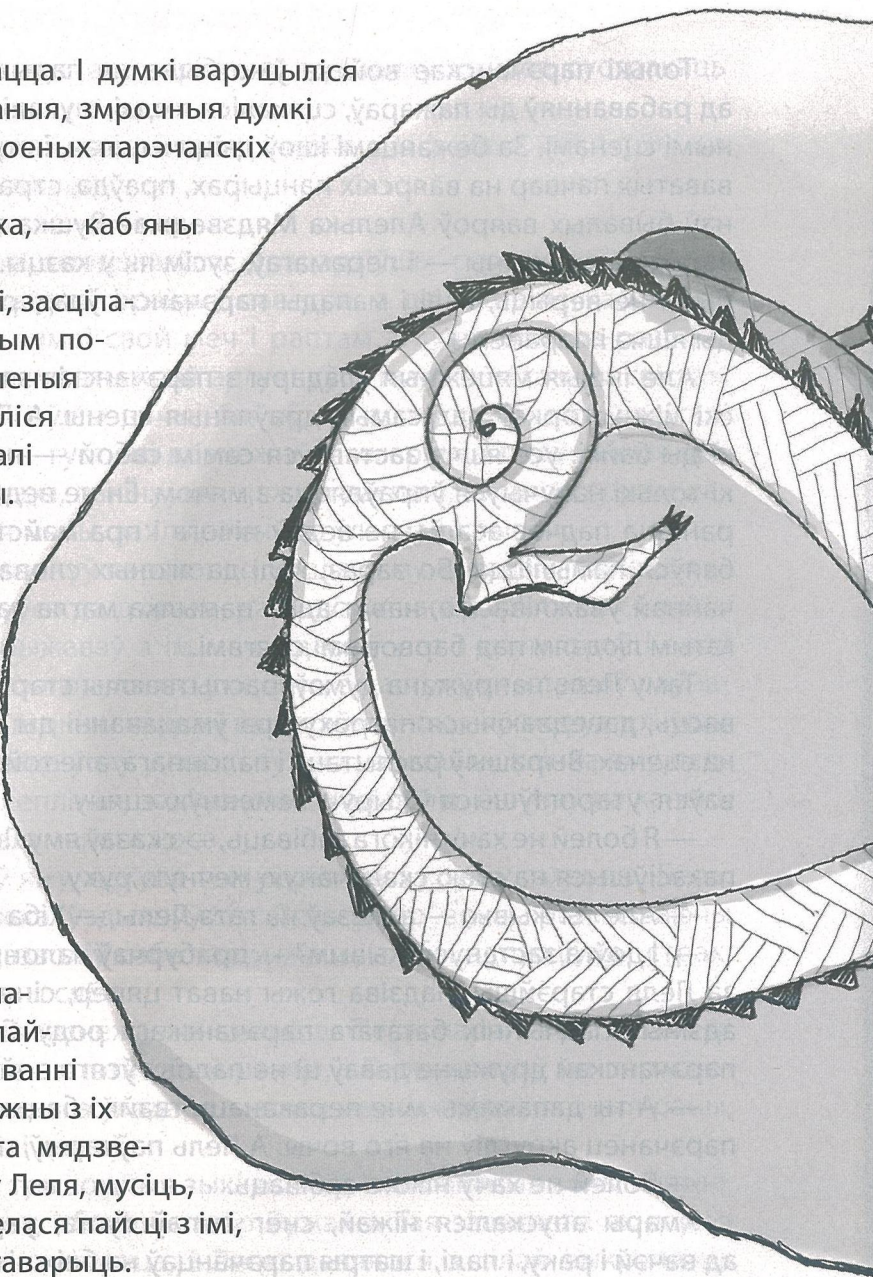
І туды, у завею, што круцілася ў шалёным танцы, Лель пайшоў, выслізнуўшы за ўмацаванні разам з тузінам сваіх вояў. Кожны з іх меў на панцыры раз'юшанага мядзведзя — «на ўдачу» — і верыў у Леля, мусіць, болей, чым ён сам. Ружана мелася пайсці з імі, але ў Леля атрымалася яе адгаварыць.

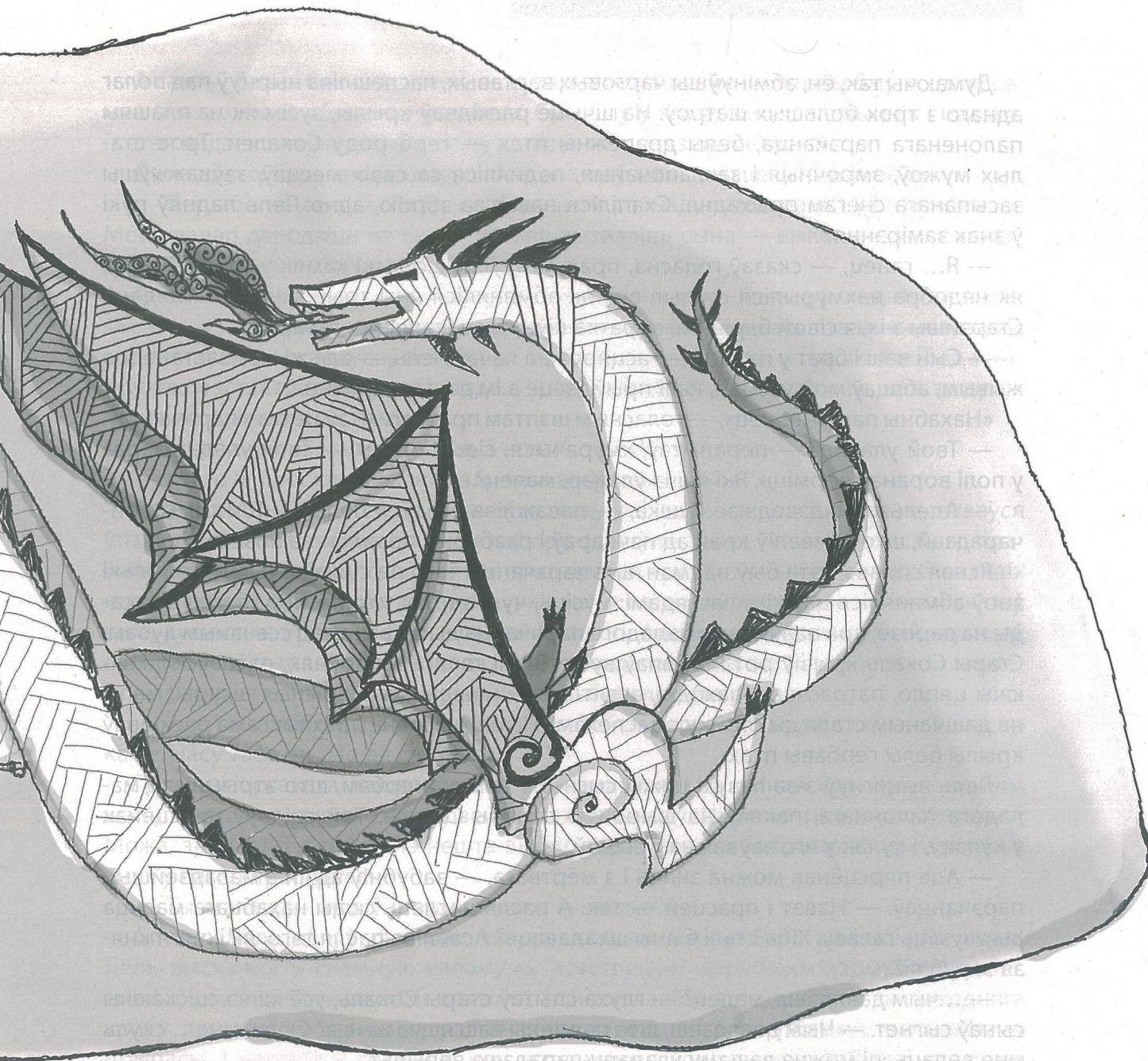
— Калі справа не зладзіцца, — сказаў ён, хаваючы вочы, — некаму трэба будзе стрымліваць асаду.

— То... вяртайся, Мядзведжае Вушка, — мовіла яна глуха і абняла на развітанне.

Абвязаўшыся вяроўкаю, каб не згубіцца ў снежнай буры, яны ледзь не навобмац крочылі па глыбокім снезе, кіруючыся на паўднёвы ўсход. Лель, выбіваючыся з сіл, ішоў першым, спадзеючыся, што не збіўся з дарогі і не кружляе марна, цягнучы за сабою астатніх. Але ён мог бы паклясціся, што можа як бы звярыным чуццём адрозніць у завеі пахі чалавечага і конскага поту, і дым ад вогнішчаў, і нават капусны дух сціплай поліўкі. А завея вакол іх гучала знаёмым спевам азёрнай прошчы, і цягнуліся скрозь снягі срэбраныя ніці, і звінелі даверліва, і вялі.

Спакваля выводзілі на адзіны правільны шлях. Раз ці два Лелю нават падалося, быццам за снегам наперадзе ён разгледзеў калматую ваўчыную поўсць, асляпляльна белую. Але думаць пра тое

не было часу: хай і ўспяваю, але яны выйшлі да ўзгорка з парэчанскім лагерам, шчасліва абмінуўшы вартавых. Агні, што са сцен падаваліся бляклымі і кволымі, разрасліся ў вялікія вогнішчы, і шатры абазначыліся за покрывам снегу — сотні шатроў з рознымі сцягамі над імі. Лель, уважліва прыглядаючыся да сцягоў ды гербаў, адаслаў паўтузіна сваіх вояў да паўднёвага боку лагера і паўтузіна — да заходняга.

З расповедаў старэйшых ён ведаў напэўна: парэчанцы не адзінае войска, але тры зведзеныя разам дружыны ад трох розных меншых уладанняў. Тыя вырашылі аб'яднацца і разам скінуць мясцовага князя, і пакуль што надзеі іх спраўджваліся. Але, меркаваў Лель, звадкі між ворагамі заўжды на карысць іх праціўніку. Бо моцныя яны не толькі паяднанай сілай, але і сваёй згодай, сваёю еднасцю.

Думаючы так, ён, абмінуўшы чарговых вартавых, паспешліва нырнуў пад полаг аднаго з трох большых шатроў. На шчыце раскідваў крылы, зусім як на плашчы палоненага парэчанца, белы драпежны птах — герб роду Сокалей. Трое сталых мужоў, змрочныя і заклапочаныя, падняліся са сваіх месцаў, заўважыўшы засыпанага снегам прыхадня. Схапіліся нават за зброю, адно Лель падняў рукі ў знак замірэння.

— Я... ганец, — сказаў голасна, пракаўтнуўшы шорсткі камяк у горле. Бачыў, як нядобра нахмурыліся сталыя воі, як абмяняліся яны трывожнымі паглядамі. Старэйшы з іх, з сівой барадой, коратка кіўнуў, дазваляючы гаварыць.

— Сын ваш і брат у палоне, — асцярожна пачаў Лель, — але жывы. Застанецца жывым, абяцаў мой уладар, калі прыйдзеце з ім да паразумення.

«Нахабны падшыванец», — голасным шэптам прамармытаў нехта з парэчанцаў.

— Твой уладар? — перапытаў, хмурачыся, сівы Сокаль. — Твой уладар зараз у полі воранаў корміць. Які яшчэ ўладар, малец?..

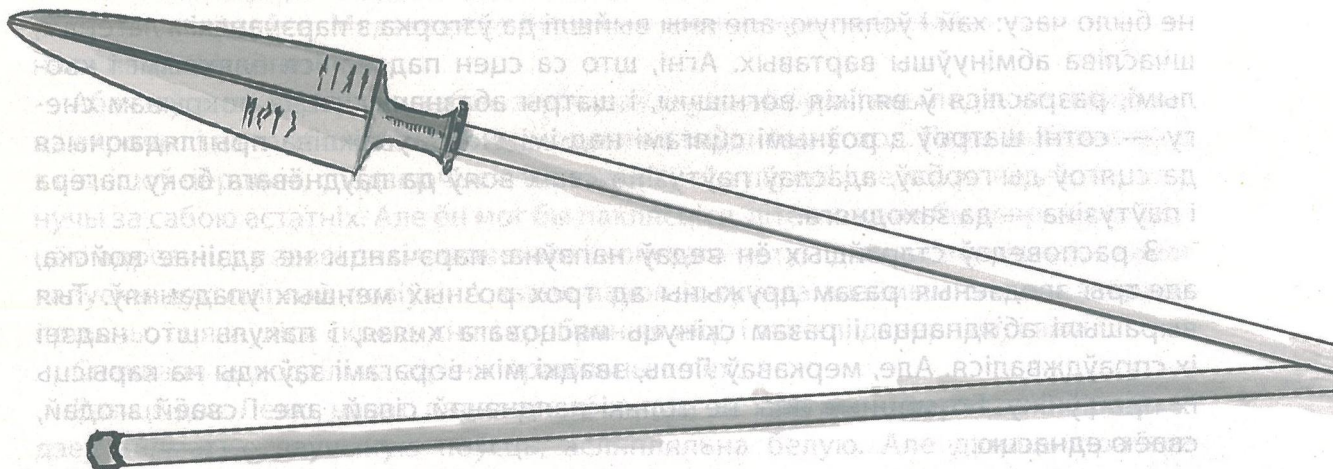
— Алелька Мядзведжае Вушка, — паважліва азваўся Лель. — Той самы войчарадзеі, што вызваліў край ад пачвараў і разбурыў праклён на возеры.

Ясная справа, гэта быў падман, але парэчанцы таго не сцямілі. Тыя трое толькі зноў абмяняліся цяжкімі паглядамі: мусіць, чулі ад тых, хто паспеў збегчы з засады на дарозе, пра паланенне маладога парэчанца ды дзівака пад ссечаным дубам. Стары Сокаль крывіў рот і шчыпаў вусы. Вуглі тлелі ў жароўнях, распаўсюджваючы цяпло, патрэсквалі паходні, асвятляючы накіданыя звярыныя шкуры, мапы на дашчаным стале ды стойку с даспехамі. На цяжкіх панцырах таксама раскідваў крылы белы гербавы птах.

Лель выцягнуў з-за пазухі цяжкі сыгнет з тым жа гербам, што атрымаў ад маладога палоннага, паклаў на шырокую далонь Сокаля. Той сціснуў пярсцёнак у кулаку, і кулак у яго заўважна дрыжаў.

— Але пярсцёнак можна зняць і з мёртвага, — забубніў адзін з маладзейшых парэчанцаў. — Нават і прасцей — так. А пасля паслаць сюды нахабнага мальца ды тлуміць галаву. Хіба сталі б яны шкадаваць? Асабліва пасля таго, як іхнягя князя зарубілі?..

— ...чым давядзеш, малец? — глуха спытаў стары Сокаль, усё яшчэ сціскаючы сынаў сыгнет. — Чым давядзеш, што палонны ваш яшчэ жывы? Скуль мне... скуль мне ведаць, ці можна вашаму ўладару-чарадзею верыць?

А сам — бачна было па вачах, па сутаргаватых рухах — гатовы быў хоць за самае ненадзейнае абяцанне ўхапіцца. Сын быў у яго адзіны, спадчыннік і надзея, і гэтая надзея пакуль яшчэ жыла ў скляпеннях князева селішча.

Двое другіх парэчанцаў хмурыліся, але маўчалі: вырашаць было не ім.

— Вер або не вер, — Лель з наўмысным раўнадушшам паціснуў плячыма. — Мой уладар даводзіць не будзе. Хочаш вызваліць сына — выканай, што ён просіць. Іначай сябе толькі будзеш вінаваціць.

Сівы Сокаль маўчаў, скрыжаваўшы на грудзях рукі. Лель, чуючы, як за полагам перагукаюцца воі, як прамінае, бразгаючы зброяй і насвістваючы, вартавы, сціснуў кулакі. Не адчуваў холаду, не адчуваў цяжару плашча, на якім побач з жароўняю раставаў снег, толькі глядзеў на сівога парэчанца, гадаючы, што за думкі варочаюцца ў ягонай галаве.

А той падняў на маладога ганца вочы і спытаў няголасна:

— І чаго ж просіць ад мяне гэты ваш вой-чарадзей?..

Лель ад ягонага голасу скалануўся, але, усё яшчэ сціскаючы кулакі, азваўся ўпэўнена. Патрабаванне ён паўтараў пра сябе ўвесь час, пакуль ішоў сюды, правальваючыся па пояс у снег, пакуль прадзіраўся праз буру, цягнучы за сабою сваіх вояў, пакуль поўзаў у хісткіх ценях, унікаючы паглядаў вартавых. І калі ён сказаў гэта, кусцістыя бровы ў сівога палезлі на лоб. Адзін з маладзейшых парэчанцаў паспрабаваў быў засмяцца, але смяшок бездапаможна застрак у ягоным горле.

— Дарагая цана, малец, — мовіў стары Сокаль пахмурна.

— Але і сын табе, напэўна, дарагі, — азваўся Лель. — Выбірай, так мой уладар кажа. Часу табе ён дае да світання.

Лель, сутаргавата пакланіўшыся, развярнуўся, і за спінай ужо пачуў змяіны шэпцік, мусіць, кагось з маладзейшых парэчанцаў. Ці не затрымаць мальчика-ат? Можна, здолелі б з яго яшчэ нешта выцягнуць? Занадта ўжо склізкі, пранырлівы, унь і ў лагер прабраўся.

— Ты, малец, — мовіў стары Сокаль, — счакай-ка...

Спінаю Лель адчуў рух, але тут за полагам закрычалі і замітусіліся людзі. Лель выскачыў у снежную каламуць, асветленую чырвоным зарывам, і пабег, змяшаўшыся з парэчанскімі воямі. А тыя сцякаліся з паўднёвага ды заходняга краёў лагера, дзе танчыла, разганяючы завею, вясёлае полымя, паглынаючы прыпасы. І несліся ў снежную ноч успуджаныя коні, высока ўзбівалі капытамі снег. А за мітуснёю завеі заводзілі злавесную песню паляўнічыя рагі, і парэчанцы, забыўшыся на пажары, заміралі, прырастаючы да месца, асянялі сябе ахоўнымі знакамі і шапталі ўспуджана:

— Дзікі Гон!..

*Працяг — у наступным нумары
Ілюстрацыі: Маргарыта Латышкевіч*

